

R O M Â N I A
MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE
UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI CLUJ NAPOCA
FACULTATEA DE TEOLOGIE REFORMATĂ
STUDII UNIVERSITARE DE DOCTORAT
Promoția 2018

„UNUL DINTR-O MIE”
WILLIAM PERKINS ȘI FORMAREA
PREDICATORILOR ÎN PURITANISMUL
ELISABETAN (REZUMAT)

Coordonator științific:

Prof. Univ. Dr. BUZOGÁNY DESIDERIU

Doctorand:

Alexandru V. Stroie

Cuprins.....	2
Prefață	5
INTRODUCERE	7
1. CADRUL ISTORIC AL VIEȚII ȘI ACTIVITĂȚII LUI WILLIAM PERKINS	10
1.1. REFORMA ÎN ANGLIA.....	10
1.1.1. Începuturile Reformei.....	11
1.1.2. Reforma și Regele Henry VIII.....	11
1.1.3. Reforma în timpul lui Edward VI.....	15
1.1.4. Maria I	17
1.1.5. Reforma în vremea reginei Elisabeta I	20
1.2. PREDICAREA ÎN ANGLIA ELISABETANĂ	27
1.2.1. Importanța predicării.....	27
1.2.2. Starea predicării	28
1.3. INTENȚIA LUI PERKINS	32
1.4. Concluzii	39
2. WILLIAM PERKINS: OMUL ȘI IDEILE.....	40
2.1. WILLIAM PERKINS ÎN STUDII RECENTE.....	40
2.2. BIOGRAFIA LUI WILLIAM PERKINS.....	42
2.2.1. Familia, copilăria, tinerețea.....	43
2.2.2. Rătăcire și convertire	45
2.2.3. Formarea academică, teologică și spirituală a lui Perkins	47
2.2.4. Activitatea lui Perkins	53
2.2.5. Controverse, eticheta de puritan și rolul asumat de Perkins.....	55
2.2.6. Moartea	60
2.2.7. Concluzii.....	61
2.3. LUCRĂRILE LUI WILLIAM PERKINS	62
2.4. CONCLUZII.....	84
3. FORMAREA PREDICATORILOR PRIN MANUALUL: <i>Arta profetirii</i>	86
3.1. Manuale Precedente	86
3.1.1. Augustin, De Doctrina Christiana.....	86
3.1.2. Erasmus, Ecclesiastes.....	87
3.1.3. Hyperius, The Practice of Preaching.....	88
3.1.4. Niels Hemmingsen, Ecclesiasten.....	93
3.2. WILLIAM PERKINS, ARTA PROFEȚIRII.....	95
3.2.1. Despre Cuvântul lui Dumnezeu	98
3.2.2. Calitățile Scripturii	99
3.2.3. Influența Scripturii.....	101
3.2.4. Conținutul Scripturii	101
3.2.5. Canonul Scripturii	103

3.2.6. Interpretare Biblică.....	105
3.2.7. Perkins ca interpret al Scripturilor	113
3.2.8. Extragerea Doctrinelor.....	115
3.2.9. Aplicația	118
3.2.10. Expunerea Predicii	123
3.2.11. Despre rugăciunea publică	127
3.2.12. Structura Predicii	127
3.2.13. Stilul clar de predicare	129
3.3. Concluzii	130
4. FORMAREA PREDICATORILOR PRIN TRATATUL: <i>The Calling of the Ministry</i>	132
4.1. Informații preliminare	132
4.2. Introducerea	133
4.3. Capitolul 1. Titlurile unui adevărat slujitor.....	134
4.4. Capitolul 2. Raritatea slujitorilor de calitate	138
4.5. Capitolul 3. Slujba slujitorului	141
4.6. Capitolul 4. Binecuvântarea lucrării unui adevărat slujitor	143
4.7. Capitolul 5. Trimiterea și autoritatea slujitorului	144
4.8. Concluzii	145
5. FORMAREA PREDICATORILOR PRIN ACTIVITATEA DE PREDICARE	148
5.1. PREDICI, EDITARE, PUBLICARE.....	148
5.2. STRUCTURA HOMILETICĂ	151
5.2.1. Structura homiletică a predicilor dintr-o carte a Scripturii.....	151
5.2.2. Structura homiletică în predici ocazionale	154
5.3. METODOLOGIA HERMENEUTICĂ.....	157
5.4. RETORICA STILULUI CLAR.....	158
5.5. Concluzii	162
6. PREGĂTIREA PREDICATORILOR PRIN CONFERINȚELE DE PROFEȚIRE	164
6.1. Definiție și Scurt Istoric.....	164
6.2. Scopul și formatul Conferințelor de profeție.	167
6.3. Concluzii	171
7. INFLUENȚA LUI WILLIAM PERKINS	172
7.1. Considerații generale.....	172
7.2. Dimensiunea geografică	173
7.3. Influența lui William Perkins ca predicator	179
7.4. Influența lui Perkins la Cambridge.....	180
7.5. Influența lui Perkins asupra predicatorilor și teologilor puritani	181
7.6. Influența lui Perkins asupra unor personalități din Biserica Angliei.....	188
7.7. Influența asupra vieții cotidiene.....	189
7.8. Influența lui Perkins asupra lumii literare	193
7.9. Influența lui Perkins prin literatura scrisă	194

7.10. Influența lui Perkins prin manualul <i>The Art of Prophecyng</i>	194
CONCLUZII FINALE	200
Bibliografie	209

Cuvinte Cheie: Arta Profetirii, Biserica Angliei, Cambridge, Chemarea la Lucrare, Colegiul lui Cristos, Cuvântul lui Dumnezeu, Elisabeta I, Formare, Hermeneutică, Homilietică, Perkins William, Puritani, Puritanism, Predicare – în vremea Elisabetei- în puritanism – stil, Predici, Ramus Peter, Reforma în Anglia,

INTRODUCERE

Mișcarea puritană poate fi studiată cu folos din multe perspective. Spre exemplu, interacțiunea cu biografia liderilor puritani importanți lasă impresia întâlnirii cu giganți ai teologiei și trăirii creștine practice.¹ Există studii serioase despre contextul religios, istoric, social și politic care a facilitat dezvoltarea mișcării. Numeroase lucrări se ocupă de teologia puritanilor, prezentând atât unitatea, cât și diversitatea doctrinară a mișcării² sau altele se ocupă de trăirea și progresul în viața evlavioasă.³ Este fascinantă cercetarea modului de viață promovat de ei, felul în care concepția biblică despre muncă, ziua de odihnă, familie, relaxare sau închinare a fost transpusă în viața de zi cu zi,⁴ sau în cuvintele lui Ryrie „ce a însemnat să fii credincios Protestant în perioada Reformei în Anglia? Cum au trăit între convertire și moarte?”⁵ Pentru cei implicați în slujirea pastorală, o cercetare a concepției și practicii puritane referitoare la acest subiect se va dovedi cu siguranță de mare utilitate.⁶ Nu poate fi neglijată cantitatea și calitatea literaturii produse sau influențate de gândirea puritană, orice cercetare din acest unghi dovedind contribuția imensă a puritanilor la dezvoltarea literaturii Engleze și nu numai.⁷ Este însă aproape imposibil să discuți despre puritani și să eviți subiectul predicării. Predicarea a constituit un factor extrem de important în gândirea și practica puritană.⁸ Predicatori celebri,⁹ teme diverse¹⁰ texte biblice expuse,¹¹ portretul predicatorului puritan¹² sau scopul predicării¹³ pot constitui o direcție de cercetare a predicării puritane. O altă direcție de cercetare, de un real interes pentru cei implicați în pregătirea predicatorilor, este modul în care au fost formați predicatorii puritani.

¹ Benjamin Brook, *The Lives of the Puritans: Containing a Biographical Account of Those Divines Who Distinguished Themselves in the Cause of Religious Liberty, from the Reformation Under Queen Elizabeth, to the Act of Uniformity in 1662*, vol. 3, 3 vols. (Londra: J. Black, 1813).

² Joel R Beeke and Mark Jones, *A Puritan Theology: Doctrine for Life* (Grand Rapids, MI: Reformation Heritage Books, 2012).

³ J. I Packer, *A Quest for Godliness: The Puritan Vision of the Christian Life* (Wheaton, IL: Crossway Books, 1990).

⁴ Leland Ryken, *Sfinți în lume* (Oradea: Reformatio, 2004). Vezi capitolele despre muncă, bani, căsătorie, închinare sau educație.

⁵ Alec Ryrie, *Being a Protestant in Reformation Britain* (Oxford: Oxford University Press, 2013), 1.

⁶ Richard Baxter, *The Reformed Pastor* (Carlisle, PA.: The Banner of Truth Trust, 1999).

⁷ Lawrence A. Sasek, *The Literary Temper of the English Puritans* (Baton Rouge: Louisiana State University Press, 1961).

⁸ Vezi capitolul despre primordialitatea predicării în mișcarea puritană. Erroll Hulse, *Cine sunt Puritanii? Și care este doctrina lor?* (Oradea: Editura Făclia, 2002), 161–171.

⁹ Joel R. Beeke and Randall J. Peterson, *Meet the Puritans* (Reformation Heritage Books, 2013).

¹⁰ Mariano Di Gangi, *Great Themes in Puritan Preaching* (Ontario: Joshua Press, 2007).

¹¹ Robert P. Martin, *A Guide to the Puritans* (Edinburgh: The Banner of Truth Trust, 1997).

¹² Ryken, *Sfinți în lume*, 89–91.

¹³ Hulse, *Cine sunt Puritanii? Și care este doctrina lor?*, 161.

Este evident că accentul imens pus pe predicare de puritani implică predicatori competenți în toate parohiile, care, așa cum se va observa în această lucrare, Anglia nu îi avea. „Unul dintr-o mie” este expresia folosită de Perkins (inspirată din Iov 33:23), pentru a descrie raritatea slujitorilor de calitate din vremea lui. Cum s-a remediat situația? Cine au fost formatorii cei mai eficienți? Ce strategii au folosit? Ce manual de predicare a stat la bază? Lecturând biografii și scrieri puritane, cititorul va întâlni des referințe la William Perkins și la scrierile sale și devine limpede de vreme că William Perkins a stat la baza formării cu succes a unor generații întregi de predicatori și că manualul scris de el, *The Art of Prophecy*, a îndeplinit un rol major în acest demers. În urma cercetărilor efectuate se poate afirma că William Perkins, prin viața și lucrarea lui, a contribuit decisiv la schimbarea paradigmei homiletice puritane și la formarea următoarelor generații de predicatori puritani și nu numai, mai ales că interesul primordial al lui Perkins a fost tocmai instruirea unei noi generații de predicatori. Lucrarea *William Perkins și formarea predicatorilor în Puritanismul Elisabetan* explorează modul în care Perkins a format predicatorii care mai târziu aveau să aducă faimă amvoanelor puritane.

Această lucrare de doctorat are la bază interesul sporit al autorului vizavi de rolul predicării în mișcarea puritană în general și de formarea predicatorilor în particular. Teza se situează în principal în sfera istoriei bisericii, dar interacționează în același timp cu Teologia Practică și Biblică și va utiliza cu precădere metoda analitică, dar și cea sintetică.

REZUMAT TEZĂ DOCTORAT

Teza *William Perkins și formarea predicatorilor în Puritanismul Elisabetan* este structurată și dezvoltată pe parcursul a șapte capitole. Următoarele rânduri conțin o prezentare generală a conținutului fiecărui capitol.

În Capitolul 1 este prezentat cadrul istoric al vieții și activității lui William Perkins. Sunt incluse informații care facilitează înțelegerea adecvată a omului și a activității rodnice depuse de el. Prima secțiune a capitolului abordează Reforma din Anglia cu detalii despre cadrul istoric, teologic și eclesial în care s-au desfășurat evenimentele. Sub domnia reginei Elisabeta I, când a trăit și activat Perkins, Reforma este în plină desfășurare. Cea de a doua secțiune a acestui capitol prezintă starea predicării în Anglia Elisabetană. Vom descoperi o Biserică a Angliei în proces de reformare și, prin urmare, un nou accent pus pe importanța și valoarea predicării serioase și competente a Scripturilor, dar cu un cler nepotrivit și neinstruit pentru această sarcină, cler majoritar îmbătrânit, deusolat de circumstanțele istorice și a cărui rol a fost în special administrarea Sacramentelor și nu expunerea Scripturilor. Cea de a treia secțiune a primului capitol prezintă modul în care a ales Perkins să răspundă nevoilor Bisericii din vremea lui. Vom observa că intenția lui Perkins a fost reformarea pastorală a Bisericii prin pregătirea unei generații competente de predicatori. Perkins alege deliberat să evite politica eclesială și se investește în educarea și formarea pastorilor. În acest sens, Perkins va folosi toate uneltele posibile: activitatea de profesor la Cambridge, propria activitate de predicare, activitatea publicistică, mentorarea pastorală și conferințele de *profețire*.

Capitolul 2 este intitulat William Perkins: omul și ideile. Perkins a fost neglijat pentru multă vreme însă a fost redescoperit în cea mai mare parte datorită lui Ian Breward prin teza sa de doctorat și prin publicarea lucrărilor lui Perkins. Capitolul continuă cu biografia lui Perkins. Secțiunea biografică prezintă detalii despre modul în care evenimentele, conceptele, instituțiile educaționale și eclesiale, personajele și, desigur, cadrul social, economic, politic, eclesial au contribuit la formarea academică și spirituală, la identitatea și lucrarea lui. Ultima secțiune a capitolului prezintă lucrările lui Perkins. Scrierile lui extrem de apreciate și răspândite au încercat să umple un gol în literatura creștină a vremii. Cunoștințele sale teologice serioase și aplecarea lui către simplificare și practic au ajutat oamenii obișnuiți din congregații să aprofundeze viața creștină și au contribuit la formarea unor generații întregi de predicatori.

Capitolul 3 explorează modul în care Perkins a contribuit la formarea predicatorilor prin manualul *The Art of Prophecy*. Întrucât Perkins admite interacțiunea cu alți autori, acest capitol prezintă manualele de Homiletică precedente, indicând influențe și diferențe față de manualele scrise de Augustin, Erasmus, Hyperius și Hemmingsen. Apoi este prezentată în detaliu fiecare secțiune a manualului scris de Perkins.

Capitolul 4 expune contribuția lui Perkins la formarea predicatorilor printr-o altă lucrare scrisă specific pentru acest scop. *The Calling of the Ministry* are la bază textul din Iov 33:23-24 și de fapt conține o serie de predici rostite înaintea studenților de la Cambridge. Importanța acestui tratat constă în faptul că acesta a fost creat în contextul situației critice a clerului din Anglia și este răspunsul lui Perkins la această situație. Temele principale sunt: identitatea predicatorului, raritatea slujitorilor de calitate, rolul principal al slujitorului și binecuvântarea efortului depus de predicator.

Capitolul 5 detaliază modul în care propria activitate de predicare a lui Perkins a contribuit la instruirea predicatorilor. Deși nu avem acces la formatul homiletic exact și nici la predicile cuvânt cu cuvânt rostite de Perkins, se poate observa că în ciuda modificărilor inerente procesului de editare și publicare a predicilor ca tratate este evidentă o concordanță deplină între teoria expusă în manual și practica lui Perkins. Astfel, structura homiletică recomandată de Perkins este practică și ilustrată atât în predicarea prin pasajele unei cărți, cât și în predicarea ocazională în care se abordează teme importante pentru audiența căreia i se adresează. Perkins a folosit predicarea ca unealtă didactică și în ceea ce privește metodologia hermeneutică. Principiile hermeneutice reformate expuse în manual au fost exemplificate în îndelunga activitate de predicator. Perkins a oferit mișcării puritane din Anglia și nu numai stilul clar de predicare. În contrast cu predicarea Anglo-Catolică sau în contrast cu predicarea tip Canterbury, Perkins a pus în slujba predicării logica și retorica lui Ramus. Stilul clar nu însemna abandonarea oricăror elemente retorice, ci folosirea lor așa încât să faciliteze înțelegerea „doctrinelor” și a modului în care pot fi practicate.

Capitolul 6 prezintă modul în care Puritanii, printre care și Perkins, interesați de formarea predicatorilor au adoptat și folosit Conferințele de profețire (predicare) ca mijloc și cadru în care predicatorii novice să practice *arta predicării* în scopul îmbunătățirii competențelor exegetice și oratorice. Cum predicarea implică audiență, persoanele laice erau lăsate să participe la aceste întâlniri, însă scopul principal era exersarea predicării de către cei începători. Există întotdeauna

o sesiune fără public, în care într-un cadru colegial se aduceau corectările și sugestiile de îmbunătățire atât în domeniul exegetic, cât și cel homiletic. Varianta Cambridge a acestor sesiuni, organizată de Laurence Chaderton, este cea cu care Perkins a fost familiarizat ca student și formator de predicatori. Manualul *Arta Profeșirii* a fost scris în perioada în care Chaderton a organizat curajos aceste întâlniri la Emmanuel, după ce regina Elisabeta le interzise cu aproximativ zece ani înainte, și cere sprijin pentru aceste întâlniri. Conferințele de profeșire au fost considerate mijlocul ideal pentru exersarea predicării, un loc unde *Arta Profeșirii* să fie practică.

În cele din urmă, capitolul 7 prezintă influența multiplă și impactul lui William Perkins. Există o recunoaștere unanimă a acestei influențe, Perkins fiind cunoscut nu doar în Anglia sau în vestul Europei, ci până departe, în Transilvania, și desigur, dincolo de Atlantic. Fie că a fost la Cambridge ca profesor sau la *St. Andrews* ca predicator, Perkins nu a încetat să exercite o puternică atracție pentru cei interesați de formare pentru slujire. Predicatori și teologi de marcă din cercuri puritane și episcopi din Biserica Angliei recunosc această influență asupra lor. Se va observa de asemenea că Perkins a avut un puternic impact asupra felului în care oameni de rând, oameni de afaceri, guvernatori sau familii întregi au trăit viața de zi cu zi. Deloc surprinzător vom descoperi că lumea literară aduce elogii și admite influența lui Perkins în acest domeniu. Capitolul se încheie cu expunerea influenței lui Perkins în general prin scrierile lui, și în particular prin manualul *The Art of Prophecy*.